ԵՕԹՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ = ՏԱՐԻ = ԹԻՒ = 834 - ՇԱԲԱԹ - 3 - ՓԵՏՐՎԱՐ 1868

Մասին լրագիրս 5 անգամ կը հրատարակուի ղարաբը. 4 Օրաթերթ եւ 1 Շաբաթերթ։

Տարեկան գին. Ս. Պոլսոյ համար 180 ղրշ.
,, ,, Գաւառաց ,, 10 Մեճ.
Վեցամսեայ գին Ս. Պոլսոյ ,, 90 Ղրշ
,, ,, Գաւառաց ,, 5 Մեճ.

Իւրաքանչիւր թուոց գին
Շաբաթաթերթ 60 փրդ.
Օրաթերթ 20 ,,

ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Դուրս գացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Ծանուցմանց տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ.
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն Խմբագիր=Տնօրէնին պիտի ուղղուի. եւ հաշուոյ ծախքն ալ ղրկողին վրայ է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 3 ՓԵՏՐՎԱՐ

Եւրոպայէն այս շաբթու ալ հասած հեռագիրներն հակասական են, եւ խաղաղութեան տեւելուն կամ պատերազմ բացուելուն վրայ որոշ դաղափար մը չեն տար։ Մեկ իրողութիւն մը միայն ստոյգ է, այսինքն՝ ամեն տէրութիւն՝ խաղաղական յայտարարութեանց հակառակ՝ պատերազմի պատրաստութիւնները կը շարունակեն, եւ ասոր համար եղած մեծամեծ ծախուց իրենց սովորական եկամուտները բաւական չգալով, տհաղին դումարներով փոխառութիւններ կընեն։

Նաբոլէոն կայսեր նշանակած սեւ կէտերը դարձեալ հորիզոնին վրայ երեւան կուգան՝ եթէ կէս պաշտօնական լրագրաց յայտարարութիւններն ստոյգ երթան։ Այսուէր թէ Ռուսիա եւ Բրուսիա համաձայն չեն. սակայն Ռեդրսպուրկի Ժուռնալը կըսէ թէ երկու տէրութեանց մէջ եղած համաձայնութիւնը երբէք այսչափ հաստատուն անկեղծ եւ մտերմական եղած չէր։ Այսուէր թէ Ռուսիա եւ Բրուսիա ալ՝ Սերվիոյ զինուորական պատրաստութեանց համար յանդիմանութիւններ ուղղած են. սակայն Ռեդրսպուրկի Ժուռնալը սուտ կը հանէ այս, եւ կը պնդէ թէ ոչ Բրուսիա՝ ոչ ալ Ռուսիա՝ Սերվիոյ յանդիմանութիւն ուղղած են, թէպէտ Պերլինէն եկած ուրիշ հեռագրալուր մը դարձեալ կը հաստատէ որ Բրուսիա Սերվիոյ յանդիմանութիւններ ըրած է։ Այսուէր թէ Բրուսիոյ եւ Աւստրիոյ յարաբերութիւններն ա՛նչափ բարւոքիլ սկսեր են, որ Աւստրիա իր զինուորական ծախքը նուազեցնել որոշեր է. սակայն Վիէննայէն առնուած լուրերը կը հաստատեն թէ Գ. Գայսթ չուզեր զօրքը նուազեցնել այլ մանաւանդ հարկաւոր կը համարի հաւանական դէպքերու դէմ դնելու համար։ Վերջապէս կըսուէր թէ Բրուսիոյ եւ Դաղղիոյ յարաբերութիւններն ալ խիստ լաւ են, սակայն ստոյգ լուրերու նայելով՝ երկու կողմէն ալ զինուորական պատրաստութիւնները մեծ փութով յառաջ կը տարուին։

Այս ամեն եղելութիւններն 'ի համար առնելով կը տեսնուի որ ներկայ քաղաքական վիճակը վարդի դոյն չունի. մէկ կողմէն Բրուսիա եւ Ռուսիա իրենց փառասէր նկրտումները ձեռքէ չեն թողուր Գերմանիոյ եւ Արեւելքի մէջ տարածուելու համար։ Միւս կողմէն ալ Դաղղիա, Աւստրիա եւ Անդղիա համաձայն կերեւին Եւրոպայի հաւասարակշռութիւնը պահելու, եւ ուրիշներուն վերնաս տալիք փոփոխութեանց առաջքն առնելու համար։ Այս հակամէտ շահերը գրգռելիք խնդիրներ ալ պակաս չեն։

Բրուսիոյ եւ Տանիմարքայի մէջ եղած վէճը տակաւին չէ վերջացած, եւ թէպէտ Տանիմարքայի դեսպան Գ. Գուստ լեռնոր երեսփոխանութեամբ Պերլին դնաց, բայց դեռ ի՛նչ բրած ըլլալը չդիտցուիր։ Պերլինի լրագրերը կը պնդեն թէ օտար տէրութիւն մը՝ (Դաղղիա ակնարկելով) չկրնար երբէք միջամտել այս վէճին. սակայն Փարիզի կէս պաշտօնական թերթերն ալ կը պատասխանեն թէ որովհետեւ Դաղղիա ալ Բրակի դաշնադրութեան կնքուելուն անուղղակի կերպիւ գործակցած է, իրաւունք կունենայ նաեւ անոր տրամադրութեանց գործադրութեանը հսկելու, եւ քանի ըստ 5 յօդուածին Բրուսիա դեռ Շլեզվիկի հիւսիսային մասը Տանիմարքայի դարձուցած չէ, Դաղղիա իրաւունք կունենայ նաեւ այս մասին դիտողութիւններ ընելու։

Սակայն կը հետեւի որ երկու տէրութիւնները դեռ այս խնդրոյս վրայ համաձայն չեն. խնդիր մը՝ որ թերեւ չկրնար համարուիլ, քանզի եթէ Դաղղիա հիւսիսային Շլեզվիկին Տանիմարքայի եւ տրուիլը կարեւոր չհամարէր, Բրակի դաշնադրին մէջ չէր մուծուեր զայն։

Իսկ Արեւելեան խնդրոյն հորիզոնը միշտ ամպամած է. բայց ի՛նչպէս պիտի պարզի, սպասենք որ ժամանակն ասոր ալ պատասխանը տայ։

Այս շաբթու հասած Փարիզի լրագիրները Դաղղիոյ եւրոմոխ պաշտօնեին առ կայսրն մատուցած տեղեկագրին օրինակը կը բերեն։ Պաշտօնեայն կը ծանուցանէ որ իր նախորդներն 1867 ի եւրոմոխ հաշուեցոյցը խիստ նպաստաւոր պարագայից մէջ պատրաստած էին, սակայն մարդկային կարողութենէ վեր եղող դէպքեր վրայ գալով անոնց հաշիւները տապալեցին։ Ընձոյ անբաւականութիւնն եւ ձմերուան եղանակին խստութիւնն ինչ ինչ եկամոյց նուազման պատճառ եղած են։ Միւս կողմանէ ալ՝ յառաջագոյն պատահած դէպքեր կայսեր կառավարութիւնը հարկադրեցին ղգուշութեան միջոցներ ձեռք առնելու եւ ծովու եւ ցամաքի վրայ եւ զինուց բարւոքումն ու փոփոխութիւնն ամենայն փութով յառաջ մղելու։ Այս ծախուց համար պատերազմի եւ նաւային գործոց պաշտօնարանները արտաքոյ կարգի պարտքեր ըրին 158,592,719 ֆրանքի։ Ընդհանրոյ արշաւանքն ու արմտեաց սղութիւնն ալ ծախքերը շատցուցած եւ պարտքը 189 միլիոնի հասուցած են։ 1868 տարւոյն եւրոմուտքն՝ անցեալ տարւոյն յուլիս 18ին օրէնսդիր ժողովոյ ներկայացած օրինաց համեմատ՝ 124 միլիոն կաւելնար, բայց յետոյ պատահած նուազումներէ եւ ծախքերէ 102 միլիոնի իջած է։ 1869 ին նուազումներն աւելի պիտի ըլլան, քանզի Սպանիական եւ Չինական կառավարութիւններէն եւ երկաթուղեաց ընկերութիւնէն Դաղղիոյ ունեցած առնելիքներն եւ ուրիշ այսպիսի եկամուտներ կը վերջանան, եւ եւրոմուտքէն 69 միլիոն կաւելնայ. այս ալ զանազան արտաքոյ կարգի ծախուց չբաւելուն՝, 1863—69 տարիներուն համար 82 միլիոն ալ պէտք կըլլայ։

« Պատերազմի եւ նաւային նիւթոց փոխակերպութիւնը, կըսէ Գ. Մայն, հայրենասիրական գործ մ'է։ Ձեր վեհափառութիւնը խորհեցաւ որ երկրին պաշտպանութեան եւ ազգային պատուոյ շահը չներեր այսպիսի գործ մ'սկսելէ ետեւ կէս ճանբան մնալ։ Օրութիւնն արդարեւ յարաբերական բան մ'է։ Երբ ամեն ազգեր դէպ 'ի նոր եւ հզօրագոյն զինուորական կազմակերպութիւն մը կը քալեն, յառաջ չդացողն ետ կը մնայ, եւ հասարակշռութիւնն 'ի վնաս իրեն կը խանգարի։ Ուրեմն ծանր՝ բայց անհրաժեշտ պէտք մը կը կրենք, որոյ երմտական կարեւորութիւնն ալ չը տեսնել անհնար է։ »

Գ. Մայն այս « Հայրենասիրական » խոստովանութիւններն ընելէ ետեւ կը յարէ թէ պատերազմի եւ նաւային գործոց պաշտօնեայները զինուց փոփոխութեան, բերդերու նորոգութեան, եւ նաւերու, թնդանօթներու եւ դիւրատար նաւային զինուց շինութեան համար՝ 1868, 69 եւ 70 տարիներուն մէջ ըլլալիք ծախքերը 187 միլիոն ֆրանք հաշիւ ըրած են։ Բայց այսչափով ալ ամեն բան չկըրնար լմննալ. « Դաղղիոյ պէս մեծ երկիր մը, կըսէ Գ. Մայն, չկրնար երբէք ետ կենալ այն բարւոքումներէն՝ որք իր բարգաւաճութիւնն ու զօրութիւնը կաւելցնեն։ » Վերջապէս քաղաքականութենէ ծագած զինուորական բարւոքմանց պիտոյից վրայ Գ. Մայն ուրիշ անտեսական պէտքերն ալ 'ի հաշիւ առնելով կեղրակացընէ.

« Առանց մեր եկամոյց աճումը չափազանց ցոյց տալու, հաշիւ կընեմ որ 440 միլիոն ֆրանք մեր ամեն պիտոյից կը բաւեն։ » Բայց ի՞նչ աղբիւրէ առնելու կամ ի՞նչ ձեւով ձեռք բերելու է այս դումարը։ Սոր ալ մէկ քանի միջոցները քննելով եւ անբաւական համարելով, փոխառութիւն մ'ընելու արտօնութիւն կը խնդրէ քսան ամսօրեայ պայմանաժամներով եւ հասարակաց բաժանորդագրութեան միջոցաւ։ Փոխառութիւնը միշտ ըստ ինքեան ծանր միջոց մ'է կըսէ. բայց երբ պարագայները կ'ստիպեն, լաւագոյն է ուղղակի անոր դիմել։ Փոխառութեան յաջողելիքն ալ ստոյգ ցոյց կուտայ, քանզի Գ. Մայն բազում պատրաստ ստակ կը տեսնէ Դաղղիոյ մէջ։ Պանքայներն ստակները դիզուած են. բայց Գ. Մայն ասոր պատճառը գործերու պակասութիւնը չի համարիր, ինչպէս շատերը կը կարծեն, այլ կըսէ թէ այն ստակներուն փոխարէն հաղար երկու հարիւր միլիոնի պանքնոթ շրջաբերութեան հանուած են, եւ թէ երբէք այսչափ ըստակ դիզուած չուներ, ոչ ալ այսչափ պանքնոթ եղած էր։

Գ. Մայն կը վերջացընէ ըսելով թէ Դաղղիոյ հայրենասիրութիւնը մեծ զոհողութիւններ յանձն կառնու, բայց խաղաղութեան լաւագոյն երաշխաւորութիւնը ձեռք կը բերէ, այսինքն այն՝ որ զօրութենէ առաջ կուդայ։

Ոչ ապաքէն՝ « այս հայրենասիրական զոհողութիւններն » ալ իրաւացի կասկածներ կուտան թէ հարկաւ պատճառներ՝ եւ մեծ պատճառներ ըլլալու են։

Փարիզի Ռէյի լրագիրը « Գրքայադաւ դաղթականք » վերնագրով, կարեւոր յօդուած մը կը հրատարակէ Անդղիա դաղթեալ դաղղիացի հասարակապետականայ դէմ, ուրկէ հետեւեալ հատուածները կը քաղենք։

« Գ. Ֆէլիքս Ռիա Լոնտրայի մէջ կը շարունակէ Նաբոլէոն կայսեր դէմ սպանութիւն քարոզել, զոր դարշելի տեսարաններով սկսաւ ծաւալել։ Հռոմի վերջին դէպքերուն առթիւ ալ հասարակապետական գործաւորաց ուղերձ մը կը գրէ, ուր իր պոռոտախօս բուռն լեզուն սրտին չարութենէն վար չմնար։

« Գրական եւ ուսումնական ասպարէզին մէջ չ'յաջողողները շատ անգամ քաղաքականութեան մէջ կը նետուին եւ զզուելի ծայրայեղութիւններ կը գործեն։ Մաւա՝ ձախող վիրաբոյժ մ'էր, որ չկրնալով վիրաբուժական մկրատը լաւ գործածել, գլխատութեան սակր գործածելու ելաւ։ Յայտնի է թէ ինչ մեծ յաջողակութեամբ։

« Գ. Ֆէլիքս Ռիա ալ դրականութեան ցամաք պտուղ մ'է, որ պարբերութիւններ կոկելէ ետեւ՝ հիմա ալ դաշոյն սրելու ելեր է. բայց ինքն Արիստոդիտոն կամ Բրուտոս ըլլալ չուզեր, քանզի կըսէ թէ այնպիսի դեր մը խաղալու համար խիստ ծեր է, ուստի երիտասարդութիւնը կը հրաւիրէ, եւ զայն եռանդեամբ կամ մանաւանդ քնարերգութեամբ կը դրդռէ, այնպէս որ կարծես թէ սպանութեան Տիրտէոսն է։

« Ուռեսորն իր առ գործաւորս ուղերձին մէջ Իտալիան խօսել կուտայ եւ անոր բերանն այս գարշելի խօսքերը կը դնէ։

« Մարդկային բնութեան պատուոյն համար՝ ես բաղմաթիւ շահատակներ ունիմ իմ ծառայութեանս մէջ։ Այո՛, Կիյեոմ—Թէլի նման ես ալ բաղմաթիւ նետեր ունիմ իմ աղեղանս համար։ Դողացէ՛ք։ Իմ որդւոյս ամենէն մեծն այս առաջին անգամն չէ որ զէնքնկեց ըրեր է։ Դեռ գիտէք թէ ի՛նչ եղաւ յետոյ։ Դիւցազունէն ետեւ հայրենասէ՛ր մը, Կարիպալտիէն ետեւ Օլսինի՛։ »

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կըսուի թէ անցեալ երեքշաբթի կայսերական Իրատէ մը ղրկուեր է 'ի Սիրիա՝ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը մայրաքաղաքս կոչելու համար։

———

Բարձր. Ֆուատ փաշան, անձնական տկարութեան պատճառաւ այս շաբթու չկրցաւ մէկ երկու օր Բ. Դուռն երթալ։

———

Եգիպտոսի փոխարքային հօրեղբայր Բարձր. Հալիմ փաշան Բարձր. Իսմայիլ փաշային դէմ բողոքած ըլլալով, որպէս թէ իր սեփականութիւնները գրաւել կուզէ, Բ. Դուռը ուրոշեց մասնաւոր քննիչ մը ղրկել Եգիպտոս։

———

Աթէնքէն Լէվնթ-Հերալտի գրաւած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ Գաղղիա վերջին առեւներս Ընդդեմ հետառաջարկեր է Բեդրպուրկի Սենատի Ֆիորէնցայի և Պերլինի արքունեաց, որպէս զի համաձայնութեամբ ասպարեն Բ. Դուռը որ Սիրիոյ ինքնօրինութիւն և քրիստոնեայ իշխան մը տայ, բայց Ռուսիա Բրուսիա և Իտալիա չեն ուզեր յարիլ Գաղղիոյ առաջարկութեան՝ որոյ Աւստրիա և Անգղիա համաձայնած են եղեր։

Հերլենական կառավարութիւնը 10 000 Շասորոյի հրացան ապսպրեր է և ռումբեր թափել տալու վրայ է։ Սիրիացի գաղթականաց նպաստները տակաւին ամեն կողմերէ կը շարունակեն։ Լինօսիս և Արբէթ ծովապատակներն ալ կերևի որ իրենց երթևեկութիւնը կը շարունակեն 'ի Սիրիա։

Յունաստանի թագաւորին մեկ հրամանագիրը մայրաքաղաքիս մէջ հելլենական ճեմարան մը կառուցանելու հրոշուած կուտայ Աթէնքի հատարակայ կրթութեան պաշտօնէին վարչութեան ներքև։

———

Անցեալ շաբթու Լէվնթ Հերալտին առած մեկ լուրը նշանակած էինք թէ Դանուբեան գաւառին ընդհանուր կառավարիչ Վ. սեմ. Միտհաթ փաշային դէմ դատ բացուեր է Կովկասեան Հաղթականաց տեսուչ Սուսրէթ փաշային կողմանէ։

Տաճկերէն Իսթանպոլ լրագիրն այս լուրն ուղղելով կըսէ թէ ընդհանրական Վ. սեմ. Միտհաթ փաշան է Սուսրէթ փաշային դէմ դատ վարողը։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Փարիզ 14 փետր.

Լուր կը պարտի թէ մօտ ժամանակէն ազատամիտ բարեկարգութիւններ պիտի հրատարակուին։ Ֆրանս լրագրին խմբագիր Պ. Տը լա Կէռոնիէր եւ Պ. Սէկրիս կառավարութեանի պաշտօնեայ պիտի ըլլան։

Շաբաթուայի մօտակայ ածխահանքերուն մէջ ծանր անկարգութիւններ եղեր են։

Նիւ-Եորք. — Լուր կը պարտի թէ ճօնսըն նախագահն Ալասքայի խնդրոյն անմիջապէս կարգադրութիւնը պիտի պահանջէ. Անգղիոյ կառավարութենէն։

Փարիզ 13 փետր. Իրիկուն.

Ազատամիտ փոփոխութիւններ ըլլալու զրոյցը էրօք լրագրէն դատ Բէէս եւ Լիպերթէ լրագիրներն ալ կը յիշեն։

Փարիզ 14 փետր. Իրիկուն.

Փոխառութեան ծրագիր մը հաւանականաբար պիտի ներկայանայ մարտ ամսոյն սկիզբները։

Քոնսթիթիւսիոնէլ լրագիրը՝ Պուլղարիա կոխելու համար Մոլտաւ-Վալաքիոյ մէջ կազմուած հրոսակներուն առթիւ կըսէ թէ հաւանական է որ մեծ տէրութեանց ազդարարութիւնները կատարեալ ազդեցութիւն ունենան եւ խռովարարաց նկատմամբ Կարոլոս իշխանին խոստացած անօրինութիւններուն բարոյապէս ուժ տան։

Պուքրէշ 14 փետր.

Պ. Պրաթիանօ՝ խորհրդարանին մէջ եղած հարցման մը պատասխանելով՝ Բուլմանիոյ մէջ օտարազգի հրոսակներ գտնուելն ուրացաւ։

Լոնտրա 14 փետր.

Պաշտօնէից փոփոխութեան զրոյցները սուտ կը հանուին։

Օսմ. քոնսոլիտէ 13 փետր.
Փարիզ 33 05 — 33 05
Լոնտրա 32 3/4 — 33
Օսմ. փոխ. 1865 ի 265 50—260

ԱԶԳԱՅԻՆ

Յաւելով կը լսենք թէ Փըրկչեան հիւանդանոցի ընդհանուր տնօրէն Մեծ. Կ. Փանոսեան էֆէնտին՝ երէկ իրիկուն հրաժարական տուեր է Ս. Պատրիարքին։

Այս հրաժարման պատճառը դրամական նեղութիւնն է որով կը տապնոպի Փանոսեան էֆէնտին, և որուն պատշաճ ձեռնտուութիւն մը չկրցաւ ըլլալ այս վերջին օրերս՝ բաց 'ի Մեծ. Մաքսուտեան Սիմոն և Կորատունեան Յակոբ էֆէնտիներուն շնորհած 2000ական զուրուշ նուէրներէն։

Կը խնդրենք մեր դիտողներ ազգայիններէն որ հիւանդանոցի պատասխանատուներն այս բարեկենդանի օրերն անօթութեան և ցուրտի վտանգներէն ազատելու համար՝ հաց ածուխ և փայտ ղրկեն հիւանդանոցը՝ որուն լսածնուս նայելով՝ մեծ պէտք կայ։

———

Պատրիարքարանի խառն ժողովը՝ արժանաւոր կրկեր հնացընելու և փոնական բարեկարգութիւններ հաստատելու խնդրոյ վրայ պէտք եղած ծրագիրը պատրաստելով, անոր գործադրութեան համար խառն յանձնաժողով մը կազմեց, որուն անդամներն են՝

Դեր. Յոհաննէս եպիս. Կապուտիկեան
» Յոհաննէս » Սէթեան
Երից. Դարեգին վրդ. Թոխաթարեան
» Տ. Գէորգ քահանայ Խասգիւղի
» Տ. Աբրահամ » Սամաթիոյ
Մեծ. Տիգրան ազա Նուսուֆեան
Կ. Ս. Իւթիւճեան.

———

Ազգային Վարչութեան խնդրանօք՝ Բ. Դուռը Մանճըլբիի առաջնորդ Դեր. Սրապիոն եպիսկոպոսին երրորդ կարգի, և Պատրիարքարանի դրան դործակալ Յարութիւն էֆէնտիին, ռաճկերէնի քարտուղար Գէորգ էֆէնտիին և հայերէնի քարտուղար Թովմաս էֆէնտիին չորրորդ կարգի Մեճիտիէ պատուանշան շնորհեց։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ծովային գործոց պաշտօնեայ և կայսերական պալատան Միւշիր Վ. սեմ. Հագգի փաշան քանի մ'օրէ 'ի վեր ծանր հիւանդ է։

—Կըսուի թէ մայրաքաղաքիս մինչև Պելկրատ շինուելիք երկաթուղւոյն ընկերութեան և Բ. Դրան մէջ դժուարութիւնները վերնալուն պատճառաւ՝ յառաջիկայ ամսոյ մէջ շինութեանց ձեռք պիտի դրնուի։

— Լէվնթ Հերալտ կը գրէ թէ անցեալ շաբաթ օրը Բարձր. Մուսթաֆա Ֆազըլ փաշան Ազատ որմնադրական ընկերութեան ներածուեր է Գաղղիական Մեծն Արևելք անուն սենեկին մէջ, և անմիջապէս պէտք եղած ատիճանները պիտի առնու նոր կազմուելիք ռաճկական սենեկի մը նախագահելու համար։

—Երեքշաբթիէն չորեքշաբթի լուսնալու գիշերը ժամ 7ին միջոցները Լանկայի Սէվրէթճի սօքաքը փոզոցը խանութ մը հրդեհ ելնելով՝ հարաւային հովին սաստկութեան պատճառաւ իսկոյն ծաւալեցաւ, և 20 խանութ և 10ի չափ տուն այրելէ ետեւ կոխուեցաւ։

Այրած տուներուն ու խանութներուն ամենամեծ մասը հայոց են։

———

ՏՐԱՄԱԲՈՍՈՒԹԻՒՆՔ

ՏՐԱՄԱԲՈՍՈՒԹԻՒՆՔ

Անցեալ օր գիպուածով հին բարեկամի մը հանդիպեցայ, և զիրար ողջունելէ ետեւ՝ իրարու տրպիսութիւն հարցուցինք։

—Ո՞ւր ես, բաւական բարեկամս, ժամանակէ մ'ի վեր ձայն հանած չունիս։ Տրամախօսութիւնը մոռացե՞ր ես թէ քու ձայնդ հատաւ։ ըսել կուզեմ թէ տրամախօսական գրիչդ բթացա՞ւ։

—Իրաւ որ, պատասխանեցի, ես ալ չեմ գիտեր ո՛րն է։ բայց աւելի ըստոյգ կըլլայ ըսել որ ո՛չ մէկն է, ո՛չ ալ միւսը։ Գրեթէ ամեն շաբաթու միաքը կը դնեմ տրամախօսութիւն գրել, մէյ մ'ալ ժամանակը կանցնի, Աստուծոյ էջերը կը լցուին, և ես ալ միշտ գիտաւորութիւնս գալ շաբաթուան թողլով անկատար կը ձդեմ։ Ահա այսպէս են մարդկային գործերն և անոր համար իմաստունք ըսած են թէ այսօրուան գործը վաղուան մի թողուր։ Ի՞նչ գեղեցիկ առիթներ փախուցի, որք կըրնային տրամախօսութեան մը մէջ ընտիր դրուագներ յօրինել։

Փողոցին մէջ այնպիսի ցուրտ հով մը կը փչէր, որ երկուքնիս ալ գրեթէ կը սարսռէինք։ Բարեկամս հրաւիրեց զիս 'ի միասին մերձակայ տուն մ'այցելութեան երթալ, և մէկ կողմանէ ապահով ընելով զիս թէ խիստ լաւ ընդունելութիւն և հաճելի ընկերութիւն մը պիտի գտնեմ, միւս կողմանէ յանձն առաւ զիս ներկայացնելու ձանձրալի պաշտօնէ՞ալ կատարել։

Այցելին կամք քոյ ըսինք, և իրեն հետեւեցանք։ Ներկայացած տուները՝ աերը Կաթոլիկ ազգային մ'էր, խիստ քաղաքակիրթ տեսակէն, և տես բաղդին բերմունքը՝ որ մեկ Լուսաւորչական և մեկմ'ալ Բողոքական հայ հիւրերը ալ կային հոն։ Ի՞նչ գեղեցիկ խառնուրդ։ ես իրրեւ թէ փիլիսոփայ, բարեկամս՝ ամեն բանի անտարբեր աշխարհի մարդ, տուներն տէրն ա՛յնչափ քաղաքավար որ կարծես թէ մարդասիրութիւն ու հիւրասիրութիւն էր իր միակ առարկան։ Հիւրերուն թողլով որ իրենց կարծիքն ամենայն ազատութեամբ յայտնեն։ Մէյ մ'ալ Կաթոլիկ վարդապետ մը վրայ եկաւ, նմանապէս քաղաքավար, այնպէս որ այս ընկերութեան մէջ բնաւ ժլատ և իրարու զգացմանց դէմ դալիք բան մը չէր գտնուեր։

Ընդհանրապէս ասվորութիւն է կիրթ ընկերութեանց մէջ խօսակցութիւնը քաղաքականութենէ բանալ։ Մէկն անդիէն խօսք բացաւ թէ Մեծ Նպարքոսը Սիրիոյէն դառնալու վրայ է։ —Այո՛, ըսաւ միւսը, ան Սիրիոյ գործն ալ չվերջացաւ որ նայինք ի՛նչ բարեկարգութիւններ պիտի ըլլան։

Ընդիէն մէկն ալ։ —Այսօրուան Լէվնթ-Հերալտը կարդացի՞ք։

—Ո՛չ։ չկարդացի։ ի՞նչ կայ։

—Տաճկաստանցի քրիստոնէի մը նամակը, որ քրիստոնէից զինուորութեան և ուրիշ պաշտօններու մէջ գործածելու իրաւանց վրայ Լէվնթ Հերալտի գրած յօդուածներէն շնորհակալութիւն յայտնելով կըսէ թէ Գաղղիոյ բանակին մէջ 200 իսրայէլացի հրամանատարներ կը գտնուին, Աւստրիոյ բանակին մէջ՝ ամեն ազգերէ ալ կը գտնուին, Ռուսիոյ բանակին մէջ՝ Մարգարէին հաւատացողներ ալ խիստ շատ կան, և կայսեր պահապաններն ալ Կովկասեան մահմէտականներէն են։ Տաճկաստանի մէջ ալ յոյներն ատենօք երբ օսմանեան բանակին մէջ կընդունուէին, մեծամեծ ծառայութիւններ կը նեին։ Ժ. Զ. դարուն մէջ Սուլթան Մուրատ Դ.ի Պարսից դէմ բացած պատերազմին ժամանակ, ճակատամարտի մը մէջ՝ քրիստոնեայք միանակ թողուելով Պարսից դէմ, իրենց Ս. Գէորգայ պատկերը կրող դրօշը բացին և Պարսից յաղթեցին։ Վերջապէս կըսէ այն նամակին հեղինակը, թող քրիստոնէիք ալ երբեմն մի և նոյն երկրի դաւակ՝ ուրիշ կայ հաւասար հայրենիք մը արուի սիրելու և պաշտպանելու, այն ատեն ամենքն ալ պարտք կը համարին իրենց վերհատուցին իրաւունքը պաշտպանել, և Ընդդիմացին, Գաղղիացին, Ռուսը կամ Հելլենը Տաճկաստանի քրիստոնէից ալ բարեկամ կամ թշնամի կրլլան՝ 'ելրը տերութեան բարեկամ կամ թշնամի են, և Արևելեան խնդիրն ալ կը լուծուի։

—Խիստ լաւ, բայց միթէ հիմա ալ այնպէս չե՞ն։ Երևի թէ նամակին հեղինակը քիչ մը դառնութեամբ և չափազանցութեամբ կը նկարագրէ իրերը, և կերևի որ ճանրէն եւ մնացած փառասէր մ'ըլլալու է, ինչպէս որ անցեալներն ասոր պէս մէկն ալ Լէվնթին ուրիշ նամակ մը գրելով կըսէր թէ Տերութիւնն աւելի հայերն առաջ կը քաշէ։

—Իրա՞ւ, ապէկ ըսիք, Մեճմուան ի՞նչ գեղեցիկ հերքում մը գրած էր այն նամակին, որ բարձրասիճան յոյն պաշտօնատարները չտեսնելով՝ աչքը միայն քանի մը պաշտօնատեղեաց մէջ գտնուած հայերու վրայ բացեր է, որոց գրեթէ բոլորն ալ տակաւին վարչական ամենուղքին ստորնագոյն ատիճաններուն վրայ արագ արագ վեր վար վազողներ են։ Ասոնց մեծ մասը տակաւին պաշտօնի երես տեսած չըլլալով, երբոր մէկ գրասենեակէն միւսը թուղթ մը կը տանին, կը կարծեն թէ մեծ դորձի վրայ են։ Թերևս դուրսէն ծակուչք մարդոց և բան չգիտցողներու ալ այնպէս երևին, բայց իրօք դեռ շատ ատիճաններ ալ ելնելու պէտք ունին, որպէս զի փոքր 'ի շատէ յարգելի բարձրութեան մը հասնին։

—Թողունք ասիկա, բաւ բարեկամս ծիծաղելով, Մեճմուայի մի և նոյն թաւին մէջ կարդացիք ի՛նչ կայ Մասիսի դէմ։

—Այո՛, կարդացի։

— Ի՞նչ, ի՞նչպէս դատք։

—Խիստ ակար՝ Մասիսի առաւելութիւնները հերքելու կողմանէ։

—Ի՞նչ է, ի՞նչ է, հարցուց անդիէն վարդապետը հետաքրքրութեամբ։

—Մեճմուա պնդած էր թէ պատրիարքական պաշտօնը մի միայն հոգևոր է, որպէս զի արդարացընէ Դեր. Հասունին առանց ժողովրդեան բան մը հարցընելու ինք իր գլխուն Հոմ երթալն ու հոն ազգին իրաւունքը Ս. Պատին ը՛նելով, 'ի վարձատրութիւն Կաթողիկոս և Պատրիարք ձեռնադրուիլը, և 'ի վերադարձին նոյնպէս առանց ազգին հարցընելու պատրիարքական Ֆերմանը առնուլը։

—Զգիտցուիր, ըսաւ, վարդապետը, թէ ինչո՞ւ համար այս թերթը որ առեն մը Դեր. Հասունի դէմ էր, հիմա անոր նպաստաւոր գիրք մը բռներ է։ Սոյզը խօսելով, մեք վարդապետաց ատամ այնչափ Դերատպայծառը չենք պաշտպաներ։ Հաչակաւոր Ֆերմանը կարդացուած առեն, երբ ժողովականք միահաղոյն բողոքել սկսան, Դերատպայծառը կղերին կողմը դարձաւ և հարցուց թէ, վերապատուելիներ, դուք ի՞նչ կըսէք, բայց մէկն ալ ձայն հանելով պաշտպանողական խօսք մը չըրաւ։

Կաթոլիկ վարդապետներուն ազատամտութեան վրայ լաւ գաղափար մը

Հետեւեալ նամակը՝ թէ եւ բաւական երկար է՝ անկողմնակալութիւնը յարգելուս համար կը հրատարակենք։

19 յունվ. 1868

Ազիզ Գարահիսար

...խմբագիր Մասիս պատուական ըսդրոյ։

Այս անգամ 830 թիւ Շաբաթաթերթիդ մէջ Ս. Երուսաղէմի եւ Եգիպտական կալուածոց խնդիրներու շարունակութեան առթիւ նորէն մեղի դէմ ուղղած քար մը նկատեցինք։

Առանց վնասելու այն հարուածին շարժառիթը, պարտ անձին կը համարիմ յիշեալ յօդուածին մէջ նշանակեալ անցեալ մէկ երկու սխալ կէտերն ուղղել, որով իմ վրայ եղած ակնարկութեանց անիրաւութիւնն ալ ինքնին կը հասկցուի։ Եթէ սոյն ճշմարտութեան եւս դարձեալ հակառակելու հանդգնակին՝ որ եւ է առեանի առջեւ որպէսք ըլլայ, իմ այս գրածներս եւ գուցէ ուրիշ շատ մը ազգդուստ խնդիրներ եւ գաղտնիքներ ապացուցանելու պատրաստ ըլլալս արդէն կը յայտնեմ հանդէպ արդարասէր անձանց։ Այն ատեն թող հասկնայ ամէն մարդ, որ մինչեւ յարգ Եգիպտոսէն մեր մասին գրուածներն ինչ տեսակ օգուտ արդիւնք, եւ ինչ տեսակ անձանց գործքեն։ Թէպէտ փաստք երկինց անաչառ արդարութեան, որ անմեղներուն դէմ եղած անարգանաց թշնամանաց սատ եւ ատելիաւ գրգռարութեանց արդար հատուցումը չուշացնեն, եւ արդէն իսկ այն շահասէր, անաղնուագ կրից տեր, եւ ազգին արդար իրաւունքը բռնարարող անձանց արժանաւոր խրատները տալ սկսած է գանազան եղանակներով։ որ ուռնցի՝ աչս տեսանելոյ՝ տեսցէ եւ զարմացի՝ ի վեր անձառելի արդարութեան Աստուծոյ։ Գանք հիմա յիշեալ սխալներուն։

Եգիպտոս եղած ժամանակնիս՝ ուղղակի ըսող եղած չէր մեզ թէ Երուսաղէմի կալուածները ծախուած են։ այլ մեք՝ հաշուեհատումներնը քննած ժամանակնիս՝ գրագիր Շահինէն հասկցանք որ Երուսաղէմի կալուածներէն երկուքն այսքան սահի ծախուած, ան սահին այսքանը մնուած, և 45 000 ղուրուշ ալ չէ թէ պանքան՝ այլ Իսագուպ Ղասատավի կոչուած հրեայ սեղանաւորի մը քով կեցած էր։ ուրեմն սխալ է յօդուածագրին 700 ոսկի և պանքան դրուած էր ըսածը։ Այն միջոցներուն, գանազան գաղանի մարդիկներու զանազան թղթերով առաջնորդարանի միջոցաւ 100 ֆէսատէն (և ոչ 200) բարերեր հող մը ծախուած էր։ Երբոր մենք յիշեալ հողին բերդնաւորը և գինն ալ արժան ըլլալը քանի մ՝ արժանահաւատ անձինքներէ սուսուցինք, գնողէն եւս դարձուցեալ և ապրին համար առնուլ որոշեցինք թագականաց համաձայնութեամբ 121 000 ղուրուշի, որուն 45 000 ղուրուշը վերոյիշեալ Երուսաղէմի կալուածոց սահին էր, մնացեալն ալ մէկ տարուան միջոցի մէջ մեր ջանքով եկեղեցիներն աւելցած սահին էր։ Թէպէտ այն միջոցին 10 000 ղուրուշ մեզի շահ տալով գնողներ ելան յիշեալ հողին, բայց մենք չուզեցինք ծախել, փափաքելով զայն եւս աւելցնել ուրիշ կալուածոց և ազգային եկամտից համար մեր ըրած բաղդամ աշխատութեանց և անձնուիրութեանց վրայ, որոց Աստուած երկինքէն՝ և խղճի տէր ու ձշմարտասէր անձինք ալ նոյն իսկ Եգիպտոսէն կրնան վկայել՝ երբոր ազգային արդարութեան տաճան մը բացուի եգիպտական անթիւ բռնարարուած խնդիրներուն առաջեւ քննութեան համար, որ ըստ մեզ անյուսալի բան է։ Յիշեալ հողին տերը հանգուցեալ բաղմավեճ Իսագուպ Ելիքսանն է եղեր, և հեծձմէթն ալ անոր ժառանգներուն ձեռքն է։ Շատ աշխատեցանք որ ժառանգներէն թագրիր առնունք և հեծձմէթը նորոգենք՝ չէ թէ Գահիրէի եկեղեցւոյն՝ այլ Երուսաղէմի վրայ, ինչպէս որ քանի մը անձանց ալ խնդրուցած և գրեթէ հաճութիւնն ալ ըստացած էի։ բայց յիշեալ ժառանգները՝ կէս կէս մեքենական պատճառանօք թագրիր տալ չուզելով՝ մեր Եգիպտոսէն մինչեւ ժամանակ սոյն հեծձմէթի խնդիրը կախ մնացած էր։ ուրեմն սխալ է նաեւ յօդուածագրին ըսելը թէ Մկրտիչ եպիսկոպոսն այն հողը Գահիրէի եկեղեցւոյն վրայ դարցուցեր է։

Ահա ասոնց նման սուտ ու սխալ խօսքեր ու զրպարտութիւններ են մինչեւ յարդ մեր վրայ հրատարակուած բոլոր եգիպտական յօդուածները, և հրատարակողն ալ անշուշտ անդիտութեամբ կամ խաբուելով հրատարակած է։ բայց արդի նպատակ եգիպտական անիրաւ գրձուածները տեսնելով գուցէ լեռվին համոզուած ըլլայ առջի հրատարակութեանց անկարգ կիրքերէ յառաջ եկած անհիմն և թշնամական զրպարտութիւններ ըլլալուն։ Յօդուածագիրը կամ մանաւանդ այն սխալ տեղեկութիւնը ձեզ հաղորդողը՝ թերեւս մեր լռութենէն՝ ուժ առնելով՝ մեզ Ս. Երուսաղէմի թշնամի երեւեցնելու փորձ փորձեր է պարզամտաց առջեւ։ բայց այս մասին եթէ մարդիկ անծանօթ ըլլան՝ Երկինք կրնան վկայել մեր Ս. Երուսաղէմի վրայ ունեցած սերտ և անկեղծ սիրոյն։ Բաց կրնայ ապացոյց համարուիլ նաեւ անցեալ տարի Գեր. Իսահակ եպիսկոպոսին յիշեալ կալուածոց գործին համար Եգիպտոս եկած ժամանած մեր ըրած յոյսի և թաքուն անխոնջ աշխատութիւններն ու անձնուիրութիւնները։ Մինչեւ ան գամ քանի մը եգիպտարնակ երեւելիներէ խօսք առած էի՝ միայն Եգիպտոսի մէջ եղած Երուսաղէմի կալուածները 16 000 լուիզ ոսկիի ազգին համար գնելու, և այս գումարը քանի մը թագաւորաց մէջ ալ ընդհանուր կառավարիչներուն կիրնայ անհատներու արժէքը կշռել և վարձատրել։ Ասկէ չէ՞ երեւիր որ պատրիարքարաններուն պաշտօնը մի միայն հոգեւոր գործելու վրայ պիտի մնայ։

—Ա՛յ, հա՛յր վերապատուելի, պատրիարքարանները Տաճկաստանի քաղաքային կազմակերպութեան մէջ խիստ պիտանի մարմիններ են, որպէս զի կարենան զրչի հարուածով մը վերցուիլ։ Բայց կրնայ ըլլալ որ երբեմն իրենց ատրոգելեաց սահմանէն շեղին, ուստի Ռ. Դուռն ա կասիպաշի անունց ըստորոգելիքը յիշեցնել։

—Կրսեն թէ կրնանց վարդապետը նոր ազանդ մ՝ եղեր է Հայոց մէջ, որ Լուսաւորչեան ընկերութիւն կանուանէ եղեր ինքզինք։

—Այո՛, ըսաւ անդիէն բողոքականը, այս օրերս նոր յայտարարութիւն մ՝ալ հրատարակեր է ընկերութիւնը, ուր ազգին թշուառութեան բարձման միակ միջոցը եկեղեցական բարեկարգութիւնը կը համարի։

—Ներեցէք, բսի, բարեկարգութիւնը մեծ բան մ՝է, բայց ասոնց ընելիքը Ազգին մէջ նոր պառակտում մ՝ալ ձգել է յանուն Լուսաւորչի, որոյ վարդապետութեանց հետեւիլ կը ձեւացնեն, առանց միտքերնին բերելու որ Լուսաւորչայ զրութիւններուն մէջ գանուած վարդապետութեանց իսկ հակառակ կը գործեն։ Եկեղեցին Լուսաւորչայ ժամանակուան վիճակին վերածելու կելնեն՝ առանց պատմական ապացոյցներով հաստատելու թէ ի՞նչ էր այն ատենուան վիճակը։ այլ եկեղեցւոյն մէջ ինչ որ իրենց անյարմար եկած է՝ դուրս կը ձգեն ըսելով թէ յետոյ մտցուած է, Լուսաւորչի ժամանակը չկար։

—Իրաւունք ունիք, ըսաւ բողոքականը, բարեկարգութիւնը դիւրին բան չէ։ Բարեկարգութիւնը մեծ հանճարներու գործ է, և ոչ թէ բարդախնդիրներու։

—Այդ տեսակ մարդիկ սովորաբար Երուսաղէմի անուն մը ձգել կուզեն, և որովհետեւ շինելու անկարող են, քակելով համբաւ մը վաստակելու ձեռք կը զարնեն։ Բաղդախնդիր, ճիշդ ձեր ըսածն է, բայց ապէտ և դլուխը գտաւարկ, որ չեմ կարծեր թէ Երուսաղէմի չափ ալ անուն ստանայ, քանզի քանի՛ հեռաւորներ ունի և ի՛նչ ընդունելութիւն գտաւ ազգին մէջ այս բաղդախնդրական բարեկարգութիւնը։ Ընդհակառակն ծաղու առարկայ մ՝եղաւ։ քանզի ամէն խելքը գլուխը մարդ կը հասկնայ որ ազգին փրկութիւնը և լուսաւորութիւնը գաստիարակութեան ծաւալման մէջ է, և չէ թէ նորանոր յուզմանց և պառակտմանց։ Ասկէ զատ յայտարարութեան հեղինակը ծայրէ՝ի ծայր Պատրիարքին դէմ անձնական ատելութիւն մը կը յայտնէ, և անհաւանական չէ որ եթէ Պատրիարքը փոխուելու ըլլայ, ինք ալ իր քմայական բարեկարգութիւնէն ետ կենայ։ բայց խընդիրն այն է թէ Ազգն ալ այսպիսի մարդու՞մը հաճոյ ըլլալու համար Պատրիարքը կը փոխե՞։

Այս խօսած ժամանակնիս մէկ մ՝ալ լրագրավաճառ մը փողոցին մէջ կը պոռար։ «Այսօրուան Փունջը։ հարը քսան փարայ։» Ուստի առնին տերը քաղաքավարութեամբ մեր վէճին վախճան տալու համար՝

—Երիք վիճէք։ ըսաւ։ մէկ մ՝ալ սա Փունջն առնենք նայինք ի՛նչ կայ մէջը։

Պատուհանէն Փունջ ծախողը կանչուեցաւ և մէկ հատ մ՝առնուեցաւ։

—Ինչ է՞ սիրտդ, ինչ է՞ սիրտդ, ինչ է՞ սիրտդ։ ինչ է՞ սիրտդ։ ինչ է՞ սիրտդ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Հայաստանի դեղավաճառաց ամենէն երևելիներէն մէկը՝ հանրածանօթ Պ. Վ. Ծանոլի, որ դեղագործութեան արհեստը Եւրոպա սովրած, և 16 տարի՝ Ի վեր Ռէլա Ազգամին 67 թիւ դեղարանը բանեցընելով, թէ դեղերուն ընտրութեամբն ու մաքրութեամբը, թէ զգուշաւոր խնամքը, և թէ գիներուն արժանաւորութեամբ իր անթիւ յաճախորդները գոհ ըրած է։

Այս անգամ յիշեալ Պ. Վ. Ծանոլի՝ մայրաքաղաքս կամուրջին գլուխը Ի՝հթիսապին դիմացը Բարձ. Վալիսե Սուլթանին շինել տուած կալոնաձներէն 7 և 8 թիւ իրարու կից մաղազանները բռնելով, մէկուն մէջ նոր դեղարան մ՚ալ հաստատած, և վրան արեգական շքեղ պատկերով զարդարած, միւսն ալ ամեն տեսակ դեղօրէից և բժշկական նիւթոց մթերանոց ըրած է։ Այս կրկին խանութներուն մէջ գտնուած ամեն տեսակ դեղերն Եւրոպոյ ամենէն երևելի գործարաններէն բերել տրուած՝ վերջին ասպիճան արժան գնով կը ծախուին։ Ամեն տեսակ քիմիական և ուրիշ դեղեր ամբողջ և անպակաս կը գտնուին, ամեն տեսակ հանքային ջուրեր ամեն 15 օրն անգամ մը նոր բերել կը տրուին, հեռաւոր միշտ թարմ են։ Նմանապէս բուն Նորվէկիոյ անարատ և զուտ ձկան իւղեր՝ Եւրոպայէն շիշերով եկածներուն ամենէն գերազանց և ընտիր՝ հօնայով և խոտ արժան գնով կը ծախուին։

Յիշեալ դեղարանին մէջ նաև հասարակութեան պիտոյից համար գլխաւոր և մանաւանդ ազգային վարպետ բժիշկներ ամեն ժամանակ պատրաստ կը գտնուին։ Գիշերուան ո՛ր ժամուն որ ըլլայ՝ կը բացուի։ ԵՒ տառ չգտնուած տեղն՝ միշտ մեքենայով կը շինուի և պատրաստ կը գտնուի հիւանդաց համար։ Ասոնցմէ զատ ո՛ր բժիշկն որ վնտռուի, յիշեալ դեղարանին միջոցաւ կրնայ շուտով գտնուիլ։

ՇԻՐԱԶԹԻ ԽԱՑՐԻՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐԸ

1868 ՓԵՏՐՎԱՐ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ

Ի ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ժամը	Թիւ	Շոգեն.
1 1/2	2	Պէօյիւքաէրէէն. Թարապիա, Էէնիքէօյ, Սթէնեա, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Պէպէք.
2 1/2	3	Գալաքէն Էէնիմահալլէ. Պէօյիւքաէրէ. Թարապիա. Էէնիքէօյ. Էմիրկէն. Հիսար. Պէպէք. Ընտաւուաքէօյ.
3 1/2	12	Էէնի Մահալլէէն Պէօյիւքա, Թարապ, Էէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Ընտաւուա. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիկ.
5 1/4	2	Պէօյիւքաէրէէն Թարապիա. Էէնիքէօյ, Սթէնիա. Էմիրկէն, Հիսար, Պէպէք. Ընտաւուաքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.
4	11	Պէօյիւքաէրէէն, Թարապիա, Պէյքօզ, Բաշապաղչէ Գանլըճա. Ը. Հիսար. Գանտիլլի, Ա՝անիքէօյ. Զէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուգ. (ուրբաթ օրերէն դատ).
2 1/4	17	Պէյքօզէն Ր. Պաղչէ. Գանլըճա. Ը. Հիսար. Ա՝անիքէօյ. Զէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի և Գուզկունճուք.
1 3/4	14	Ընտաւուաքէօյէն Գուրուչէշ Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ
2 1/2	8	» » » » Գալաթաշ
3 1/4	5	» » » » Գալաթաշ
4	14	» » » » Գալաթաշ.
9	5	Պէօյիւքաէրէէն Թարապիա, Պէյքօզ, Էէնիքէօյ, Էմիրկէն, Հիսար Պէպէք, Ընտաւուաքէօյ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ Գալաթաշ

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆԵԼԻՔ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

3 1/2	2	Գալաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Ընտաւուաքէօյ. Հիսար Էմիրկէն. Էէնիք. Թարապ. Պէօյիւք.
3	14	Պէշիկթաշ. Գուզկունճ. Պէյլէր պէյ. Ա՝անիքէօյ. Ընտաւուաքէօյ
6 1/2	5	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Ընտաւուաքէօյ, Պէպէք, Հիսար, Էմիրկէն, Էէնիքէօյ, Պէյքօզ, Թարապիա, Պէօյիւքաէրէ.
9	3	Գալաթաշ Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչէշմէ. Ընտաւուաքէօյ. եւ դառնալուն Ա՝անիքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուգ.
10	2	Գուրուչէշմէ Պէպէք. Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Էէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքաէրէ. Էէնիմահալլէ, Գալաթ (Ուրբաթ օրերը Գուրուչէշմէ յի տեղ Գուզկունճուգ Պէյլէրպէյի, Ա՝անիքէօյ կը հանդիպի.)
10	14	Գալաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Ընտաւուաքէօյ. անկէց կամուրջ. ուրբաթ Գուրուչէշմէ.
10 1/2	12	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Սթէնեա, Էէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքաէրէ, Էէնիմահալլէ.
11	6	Գուրուչէշմէ, Պէպէք, Հիսար, Էմիրկէն, Էէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքաէրէ.
11	8	Գալաթաշ, Պէշիկթաշ. Օրթաք. Ընտաւուաքէօյ.
11 25	5	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ. Ընտաւուաքէօյ.
11 3/4	14	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Ընտաւուաքէօյ.
10 1/4	11	Գուզկունճուք, Պէյլէրպ, Զէնկէլք. Ա՝անիքէօյ. Գանտիլլի. Ը. Հիսար, Գանլըճ, Բաշապահճէ. Պէյքօզ. Պէօյիւքաէրէ. (բաց՝ի ուրբաթ օրերէն).
11	17	Գուզկունճուկ. Պէյլէրպէյի. Զէնկէլք. Ա՝անիք. Հիսար. Գանլըճա. Բաշապահճէ. Պէյքօզ.

Ամեն ուրբաթ օրերը ժամը 4 ին յատուկ շոգենաւ մը կամուրջէն ելնելով Իւսկիւտար. Գուզկ. Պէյլէրպէյի. Զէնկէլքէօյ. Ա՝անիքէօյ Ը. Հիսար. Գանլըճա Բաշապահճէ. Պէյքօզ Թարապիա. Պէօյիւքաէրէ. Իրիկունը ժամը 8 1/2 ին Պէօյիւքաէրէէն պիտի ելնէ, և վերոյիշեալ նաւահանգիստները հանդիպելով կամուրջ պիտի դառնայ։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆԵԼՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

1 1/2		Պէօյիւքաէրէէն, Թար. Էէնի. Սթէն. Միրկէօն. Հիսար. Պէպէք.
2 3/4		Ա՝անիքէօյ, Զէնկէլք. Պէյլէրպէյի, Գուզկունճուգ.
3		Ընտաւուաքէօյէն Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գալաթ.
3		Էէնիմահալլէէն Պէօյիւքաէրէ Թարապ. Էէնիքէօյ. Էմիրկէն. Հիսար. Պէպէք, Ընտաւուա. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկ. Գալաթ.
5 1/4		Պէօյիւքաէրէէն Թարապիա. Էէնիքէօյ. Սթէնիա, Էմիրկէն. Ր. Հիսար. Պէպէք. Ընտաւուա. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիկ.
5 1/2		Ընտաւուաքէօյէն, Գուրշէշմէ.
4		Պէօյիւքաէրէէն Թարապիա. Պէյքօզ. Ր. Պաղչէ. Գանլըճա. Ը. Հիսար. Գանտիլլի. Ա՝անիքէօյ. Զէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէի. Գուզ.
8 1/4		Պէօյիւքաէրէէն Թարապիա. Էէնիքէօյ. Էմիրկ. Ր. Հիսար. Պէպէք. Ընտաւուաքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.
8 3/4		Պէօյիւքաէրէէն Թարապ. Պէյքօզ. Ր. Պաղչէ. Գանլըճա. Հիսար Ա՝անիքէօյ. Զէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկուն. Իւսկիւտար.
9 1/2		Էէնիմահալլէէն Պէօյիւքաէրէ. Թարապիա. Էէնիքէօյ. Էմիրկէն. Ր. Հիսար. Ընտաւուաքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գալաթաշ.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆԵԼՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

3 1/2		Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Ընտաւ. Հիս. Միրկ. Էէնիք. Թար. Պէօյ.
4		Իւսկիւտար. Գուզկունճուք. Պէյլէրպէյի. Զէնկէլքէօյ. Ա՝անիքէօյ. Ը. Հիսար. Գանլըճա. Ր. Պաղչէ. Էյքօզ. Թարապ. Պէօյիւքա.
4 1/2		Գալաթաշ, Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Ընտաւուաքէօյ. Պէպէք, Հիսար, Էմիրկէն. Էէնիքէօյ. Թարապ. Պէօյիւքա. Էէնիմահալլէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գալաթաշ.
6		Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Ընտաւուաքէօյ. Պէպէք. Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Էէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքաէրէ.
10 1/2		Գուզկունճուք. Պէյլէրպէյի. Զէնկէլքէօյ. Ա՝անիքէօյ. Գանտիլլի. Ը. Հիսար. Գանլըճա. Ր. Պաղչէ. Պէյքօզ, Պէօյիւքա.
9 3/4		Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ. Ընտաւուաքէօյ. Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Էէնիքէօյ. Թարապ Պէօյիւքա. Էէնիմահալլէ.
10 3/4		Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ Ընտաւուա. Պէպէք. Ր. Հիսար. Էմիրկէն Սթէնիա. Էէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքաէրէ.
11 1/4		Գալաթաշ, Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչ. Ընտաւուաքէօյ
11 3/4		Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Ընտաւուաքէօյ.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 3 ՓԵՏՐՎԱՐ	Հինգշաբ. 1 Ղուրուշ	Ուրբաթ 2 Ղուրուշ
Օսմանեան լիրա Մէջ	104	104
Գանանոց այծաթ		
Էսհամը ումումիէ	35.22	35.30

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 3 ՓԵՏՐՎԱՐ

Ա Ր Մ Տ Ի Ր

Ցորեն Թայզան կարծր	40—41
» Խամայիլ »	40—41
» Ռուս. Պալչիք	33—34
» Վառնա	34—35
» Խարայիլ կակուղ	35—36
» Կալաց »	33—35
» Պուրկաղ »	36—37
Եգիպտացորեն Կալաց	18—19
Գարի	17—18

Մ Ե Տ Ա Քս

Գուրսա կարճ թէֆիէ	—
» երկան »	610—20
Եաքի հօխան ֆրանք	
« Պարսկասան ֆրանք	48—60

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Ղուրուշ
Բամպակ Պալիքէսէր	հօխայ	8 — 8.20
» Կէյվէկ	»	— 9.20
» Ատանա	»	— 6.20
» Ռուսասան	»	6 — 6.20
Բուրդ Էնկիւրի լուացուած	»	10—12
» » չլուացուած	»	— 5.20
» Պանտիրմա չլուաց.	»	6 — 7
Ճէյրի Էնկիւրիւ	»	—14
» Թոխատ	»	—10
» Զորում	»	8 — 9
Մազը սեւ	»	—12
» Ճերմակ	»	6 — 7
Թիֆթիք Էնկիւրիւ	»	29—30
ԱֆիոնՊալիքէսէր	»	225—230
Քիթրէ Տերեւ լանուած	»	26—28
Սալէպ Տաճկաստանի	»	13—15
Մեղրամոմ դեղին Տրապի.	»	25—26
» » Անատօլու	»	—21
Սուսամ Ռումէլիի	»	—4 .20
Կատաւատի հունտ Ռում. Բիլէ		36—40
» » Պանտիրմա	»	—38
Զէյթ Այվալըգ	հօխայ	— 9
» Կիրիտ	»	— 8
Աճառ (Սապօն) Գանտիա	»	— 6.20
» » Միսիլլի	»	— 3.02
Բրինձ Եգիպտոս Բէչիտ	»	— 4
» Տիմիաթ	»	

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Ղուրուշ
Խանվէ Ռիս եւ Գաֆիս 100 հօխ.		880—900
Շաք. Գլուխ 6-10 լ. ունդ.	»	—
» Փոշի »	»	—226
» Հոլ. Գլուխ »	»	280—285
» Փոշի »	»	226—228
Գաղղ. Գլուխ »	»	280—285
» Փոշի »	»	222—224
Անագ (գալայ) »	»	700—710
Պղպէղ (պիպէռ)	հօխայ	5.20— 6
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկալա	»	125—130
» » Մատրաս	»	— 75
Անուշադր (Նրշատը)	»	— 6.20
Պոզպաս (Զէյթ)	անուռկ	165—180
Կապար (Գուրշուն)	»	— 3.20
Թիթեղ (Թէնէքէ) զոյգ սնտ.	»	300—320
Զինք տախտակ թիւ 7-12 Հայ		— 5.20
Երկաթ Անգ. ճողաձեւ Սնդ.		72—73
» Տախտակ 1-14	»	—100
» Բեւեռցու	»	72— 74
» Բոլոբակ	»	135—140
» Ռուսիոյ	»	120—130
Քարֆիձա Վալիլ 39 Հայ.		90—110
Իսթիւպէճ ձէն. զոյգ Սնտ.		—250
» Պէլճ.	»	
» Թրիէսթ	»	
Աքառամաչէթ Վիէննա հօխան		— 15
» Թրիէստ եւ Գաղղ.	»	— 14

Մասիս լրագրոյ բաժանորդագրութեան տեղերն են կ. Պոլիս Զինիլի խանը վերի յարկը թիւ 7 Մասիսի խմբագրատունը

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոդաբարձուաց սենեակները

ԻԶՄԻՐ. Յարութիւն աղա Տէտէան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խոսրով աղա Թ. Էսկիճեան.

ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մ. Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան.

ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ. Մ. Սուքիաս աղա Գալուստեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էլմասեան.

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.

ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.

ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.

ԵՐԶՆԿԱՅ. Ընթերցասիրաց Թանգարան

ՎԱՆ. Գրիգոր աղա Խաճանեան.

Ուրիշ քաղաքներէ սուորագրուիլ ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ

Խմբագիր-Տնօրէն
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ